

Aan de leden van de
Vaste Tweede Kamercommissie van
Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag: 9 november 2021
Betreft: Begroting SZW AO 11 november 2021
Referentie: LCR21-0054

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Op 11 november 2021 bespreekt u tijdens uw Algemeen Overleg (AO) het onderwerp armoede en schulden. Hoewel aan u de begroting is voorgelegd van een demissionair kabinet willen we u enkele overwegingen meegeven die extra aandacht verdienen bij uw besluitvorming over deze begroting.

In een rondetafelgesprek over de knelpuntenbrieven van SVB en UWV zijn u een reeks knelpunten voorgelegd die ook vanuit de cliëntenorganisaties zijn onderschreven. Zowel SVB als UWV hebben met hun respectievelijke garage en maatwerkplaats goede instrumenten om de dialoog over knelpunten te voeren en tot oplossingen te komen. Het afgelopen jaar hebben SVB en UWV ook laten zien dat ze knelpunten zelf benoemen en met oplossingen komen. Dat betekent dat zij goede stappen zetten op de weg naar bouwen aan vertrouwen. Maar er moet meer gebeuren.

In het rapport 'Werk aan uitvoering' van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) is gewezen op vereenvoudiging van wet- en regelgeving en het leggen van het accent op het 'doenvermogen' van burgers. De Landelijke Cliëntenraad volgt deze agenda.

Ruimte voor uitvoeringsorganisaties om knelpunten op te lossen

1. Wij vragen u de uitvoeringsorganisaties financiële ruimte te geven om knelpunten op te lossen.
2. Mensen die wachtten op een beoordeling door een verzekeringsarts en in de tussentijd een voorschot ontvingen, maar later geen recht op een WIA-uitkering hadden – of een veel lagere uitkering – moesten voorheen de voorschotten terugbetalen. Mede door het WIA-meldpunt van de LCR heeft UWV besloten deze bedragen niet terug te vorderen. Veel burgers zijn geholpen omdat soms forse terugvorderingen vervielen. Bij de groep die minder dan 35% arbeidsongeschikt wordt bevonden, leidt dit nog altijd in een acute beëindiging van de uitkering. Dit omdat de bestaande vordering wordt verrekend met de WW. Ook is ervoor gekozen om voorschotten van vóór 2020 niet mee te nemen. Wij pleiten ervoor om in het kader van de rechtszekerheid gelijke gevallen, gelijk te beoordelen. De groep voor 2020 dient gebruik te kunnen maken van dezelfde compensatie.

Wij gaan met burgers in gemeenten in gesprek om te zien wat wij kunnen bijdragen

Waar professionele organisaties als UWV en SVB bouwen aan een goede infrastructuur om de dialoog aan te gaan, zien wij een meer versplinterd beeld bij gemeenten. Door de decentralisatie zien we een groot verschil tussen gemeenten die een menselijk beleid voeren en gemeenten die heel wat minder compassie en empathie tonen met burgers. Wij vinden dat goede voorbeelden meer navolging verdienen en wij gaan met burgers in gemeenten in gesprek om te zien wat wij als Landelijke Cliëntenraad daaraan kunnen bijdragen. In het voorjaar van 2022 rapporteren we onze signalen. Wij vragen u om ons ruimte te geven om deze signalen op te halen en te rapporteren.

De Participatiewet is ook een wet met een aantal zeer gedetailleerde voorschriften die de overheid de mogelijkheden geeft om (streng) toezicht te houden op de rechtmatige verstrekking van het sociaal vangnet.

Diezelfde regels leiden ertoe dat onderlinge solidariteit en participatie niet worden bevorderd. Het afgelopen jaar heeft onderzoek 'Als verrekening een beperking is' – dat de LCR initieerde – laten zien dat werken niet voor iedereen lonend is en dat overleven op het sociaal minimum gepaard gaat met hoge administratieve lasten. De centrale aanname in het Nederlandse overheidsbeleid is dat de burger over de middelen beschikt om zelfredzaam te zijn, wordt steeds vaker onderuit gehaald: steeds meer is duidelijk dat dit voor veel burgers niet geldt.

Voorbeeld: vaak is er sprake van samenloop van regelingen en

Een voorbeeld: wie een uitkering krijgt op het sociaal minimum heeft vaak én geen andere bron van inkomsten én geen vermogen én een slechtere gezondheid én ook een andere vorm van ondersteuning nodig. Tegelijkertijd zien we dat deze aanzienlijke groep voor allerlei regelingen eigen bijdragen moeten betalen: denk aan de ziektekostenverzekering en bijvoorbeeld de Wmo. Dit betekent een verdere aantasting van het besteedbaar inkomen. In deze kwetsbare positie zijn twee ontwikkelingen te zien die mensen met een uitkering extra hard raken.

1. Inflatie

Kosten van levensonderhoud stijgen door geldontwaarding. Mensen kunnen als gevolg hiervan nog minder kopen van hun toch al lage uitkering. Wij vinden dat er gecorrigeerd moet worden voor inflatie. Dit betreft niet alleen inkomsten (uitkeringen) maar ook ondersteunende maatregelen (toeslagen).

2. Energieprijzen

Recent zijn de *energieprijzen* gestegen. Wie te maken heeft met het verlopen van het energiecontract of faillissement van de energieleverancier, moet opnieuw een contract afsluiten. Dit betekent soms dat mensen voor een verdubbeling van de maandelijkse kosten komen te staan, of nog meer. Wij willen u vragen de laagste inkomens gericht te compenseren. Van een demissionair kabinet verwachten we geen belangrijke wetswijzigingen. Echter zijn er veel problemen in de uitvoering, die wel versneld actie vragen.

3. Tijdelijke hardheidsclausule

Wij pleiten voor een *tijdelijke hardheidsclausule* in de Participatiewet totdat er een wet komt die een betere bestaanszekerheid weet te realiseren. Deze hardheidsclausule zou erop gericht moeten zijn de liquiditeit van burgers te verbeteren zodat een sociaal minimum is gegarandeerd. De (lokale) overheid moet alle maatregelen die dit verhinderen zo (tijdelijk) buiten werking kunnen stellen. In de voorbereiding van het nieuwe kabinet vragen we u extra werk te maken van werkgelegenheid voor mensen met een ondersteuningsbehoefte.

4. WSW 2.0

Als voorbereiding voor een nieuw kabinet roepen we de Tweede Kamer op voldoende middelen te reserveren voor de *WSW 2.0* om alle mensen met een ondersteuningsbehoefte die nu thuis zitten op een veilige manier weer aan werk te helpen. Veilig betekent: werk moet lonen en mensen moeten een terugvaloptie behouden naar het model van de Wajong. Immers, een structurele beperking verdient een structurele voorziening. Veel mensen willen aan de slag. Dit wordt ze soms financieel onmogelijk gemaakt. Met zoveel vraag op de arbeidsmarkt, moet geen arbeidspotentieel onbenut blijven. De arbeidsparticipatie van mensen met een ondersteuningsbehoefte moet structureel omhoog. Burgers die zich met klachten richten tot de Landelijke Cliëntenraad ervaren gaten in ons sociale zekerheidstelsel ook tijdens de afgelopen crisis.

5. Coronacrisis

Wij vragen u de steunmaatregelen om de economische gevolgen van de coronacrisis op te vangen, te laten evalueren en hierin ook de dekking van de bestaande sociale zekerheid te betrekken. Daarmee doelen we op mensen die in de crisis werkloos zijn geworden en een beroep hebben moeten doen op de WW. (bron: Abnamro)

Onderzoek

In de sociale zekerheid is er sprake van vraagstukken die beter in beeld moeten worden gebracht. Twee vraagstukken die voor ons van belang zijn lichten we nader toe. Onderzoek hiernaar zou vanuit het perspectief van de cliënten en onder regie van de Landelijke Cliëntenraad moeten plaatsvinden.

Baan-baan mobiliteit

Probleem: In het verleden heeft TNO een onderzoek uitgevoerd naar achtergrondkenmerken baan-baan mobiliteit. De laatste meting dateert van 2009. In de afgelopen twaalf jaar is de arbeidsmarkt veel flexibeler geworden. Er zijn signalen dat de baan-baan mobiliteit onder druk staat.

Inhoud onderzoek: Wat zijn de achtergrondkenmerken van baan-baan mobiliteit van werknemers anno 2022? Wat zijn de gemiddelde sociale zekerheidsrechten van mensen die mobiel zijn? Hoe toereikend zijn deze rechten in termen van hoogte en duur?

Beoogd resultaat: Een actueel beeld van de stand van zaken, achtergrondkenmerken en sociale zekerheid van mensen met baan-baan mobiliteit.

Transities binnen het sociaal zekerheidsstelsel

Probleem: In het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel bestaat gebrekkig inzicht in de duureffecten van het beroep op sociale zekerheid van verschillende groepen. Vaak wordt aangenomen dat sociale zekerheid voor veel personen bestaat uit een tijdelijk en incidenteel beroep op werknemersverzekeringen. Bij sommige groepen vindt er echter transitie plaats van een werknemersverzekering naar een volksverzekering of van een werknemersverzekering naar een vangnetvoorziening. Kennis van deze transities is voorwaarde voor meer inzicht in de kwaliteit van de sociale zekerheid en bestaanszekerheid.

Inhoud onderzoek: Wat zijn de kenmerken van de populatie en van de transities die de groep(en) doormaken? Wat zijn de inkomenseffecten en hoe ervaren verschillende groepen de dekking van het stelsel? Welke groepen komen in de knel? Wat is het risico voor en de omvang van deze groepen?

Beoogd resultaat: Een analyse maken van de mensen die hiermee te maken krijgen. Inzicht in de groepen binnen en de effecten van transities in het sociaal zekerheidsstelsel.

Het stelsel van sociale zekerheid kent groot achterstallig onderhoud

De sociale zekerheid in Nederland staat onder druk. Dit is mede te wijten aan groot achterstallig onderhoud op het stelsel. Voor veel mensen is het bestaande vangnet niet afdoende. Er is behoefte aan aandacht voor knellende uitvoeringsvraagstukken.

De Landelijke Cliëntenraad wil de discussie over de sociaal zekerheid vanuit het perspectief van de cliënten samen met u voeren. Wij lichten de onderwerpen van deze brief en de visie van de Landelijke Cliëntenraad graag nader toe.

Vriendelijke groet,

Amma Asante
Voorzitter Landelijke Cliëntenraad